

SURADNJA RODITELJA I ŠKOLE

Mr. sc. Slavica Žužić

Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile Pazin

Uvod

Odgoj se ostvaruje u mnogim odgojnim sredinama, a među najvažnijima su obitelj i škola. Obitelj kao prirodna životna i odgojna sredina, a škola kao profesionalna ustanova društva koja osposobljava mlade za život i rad. Ove dvije odgojne sredine nužno su upućene jedna na drugu. Naime, «prema suvremenim shvaćanjima škole kao otvorene zajednice smatra se da je obitelj nezamjenjiv čimbenik odgoja i obrazovanja u školi.»¹ Dakle, roditelji i škola predstavljaju suradničke skupine upućene na zajedničko djelovanje usmjereno istom cilju — odgoju i obrazovanju djeteta. Da bi uspješno surađivali moraju kontinuirano komunicirati, dobro se poznavati te razvijati ravnopravne suradničke odnose. Od nastavnika se očekuje da prihvaća stavove roditelja, da respektira njihova znanja o vlastitoj djeci kao i njihove odgojne postupke. Od roditelja se, pak, očekuje da ima povjerenja u nastavnikovu stručnost i profesionalnost te da uvažava njegove prijedloge.

1. Važnost suradnje roditelja i škole

Važnost suradnje roditelja i škole predmet je proučavanja raznih istraživanja. Rezultati istraživanja potvrđuju da «djeca čiji roditelji na različite načine pridonose životu škole, motiviranija su za učenje i postižu bolji uspjeh (Finn,1998.)»² Na važnost suradnje upućuje sva suvremena literatura, tim više što se danas često govori o krizi škole i krizi obitelji. Krizi škole koja se očituje u prevelikom broju učenika koji napuštaju školu prije završetka obveznog obrazovanja, porastu broja neuspješnih učenika, porastu izostajanja učenika s nastave, tj. bježanja iz škole itd. S druge strane, kriza obitelji koja se očituje u porastu maloljetničke delinkvencije, porastu nasilja u obiteljima, porastu alkoholizma i narkomanije u obiteljima, porastu krnjih brakova, porastu rastava brakova itd. Ako su škola i obitelj temeljni i nezaobilazni čimbenici odgojnog djelovanja, a nalaze se u krizi, onda je njihova suradnja još važnija. Od dobre i kvalitetne suradnje roditelja i škole koristi imaju svi sudionici odgoja i obrazovanja:

- **učenici** – dobra suradnja roditelja i škole omogućava djetetu da vidi kako nastavnici cijene njegove roditelje, što je za djetetov osjećaj vlastite vrijednosti veoma važno;

¹ Rosić, Vladimir, Zloković Jasminka: Modeli suradnje obitelji i škole, Pedagoška biblioteka, «Tempo» d.o.o., Đakovo, 2003., str. 15

² Marušić Iris: Škola otvorena roditeljima – rezultati istraživanja, Dijete, škola, obitelj, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb, 2007., broj 20

- **roditelji** – surađujući s nastavnicima i osjećajući podršku od nastavnika roditelji postaju sigurniji u obavljanju svojih roditeljskih dužnosti. Osim toga, roditelji su često u odnosu na svoje dijete subjektivni, pa od nastavnika kao stručnjaka mogu saznati i proširiti svoja znanja o tome kako najbolje pomoći svome djetetu;

- **nastavnici** – surađujući s roditeljima nastavnici izmjenjuju iskustva s njima o njihovoj djeci i tako dobivaju niz spoznaja o potrebama i specifičnostima djece. Također, dobivajući povratne informacije o svom radu od strane roditelja nastavnici jačaju svoje samopouzdanje i zadovoljstvo u radu;

- **škola i društvo u cjelini** – suradnja dovodi do veće kvalitete u radu škole, a time i društva u cjelini. Uključenost roditelja u život i rad škole dovodi do toga da roditelji mogu preko svojih poduzeća opremiti školu, a poduzeća mogu biti zainteresirana za učenike kao potencijalne radnike.

Autori P. Sammons, J. Hillman i P. Mortimore ističu jedanaest čimbenika djelotvorne škole (profesionalno vođenje, zajednička vizija i ciljevi, okruženje za učenje, usredotočenost na poučavanje i učenje, velika očekivanja, pozitivna potvrda, praćenje napretka, prava i dužnosti učenika, sadržaj poučavanja, škola kao organizacija koja uči, suradnja između obitelji i škole) među kojima je i suradnja s roditeljima.

«Gotovo svaki pokušaj reforme isticao je važnu ulogu roditeljskog angažmana u školama.»³

Škola je sredina u kojoj se dijete odgaja i obrazuje, a uspješnost odgoja i obrazovanja moguća je jedino uz pomoć i suradnju s roditeljima.

Polazeći od teze da su učenik i dijete jedna te ista osoba koja se razvija u školi i obitelji, danas se u svim zemljama svijeta ističe suradnja roditelja i škole kao društvena i pedagoška neizbježnost.

2. Modeli suradnje roditelja i škole

Odnos obitelji i škole ovisi o tome kakav je i koliki utjecaj države na školski sustav. U društvima gdje je škola više pod utjecajem države (škola ima manju autonomiju) manja je i mogućnost roditeljskog utjecaja. U pedagoškoj se literaturi navode različiti modeli/oblici rada s roditeljima u odgojno-obrazovnim ustanovama. Danas u svijetu postoji nekoliko različitih modela suradnje škole i obitelji: «udruženje roditelja na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini koje ima savjetodavnu ulogu; razredni forumi (savjeti) koje čine roditelji i razrednici;

³ Stoll, Louise i Fink, Dean: Mijenjajmo naše škole – kako unaprijediti djelotvornost i kvalitetu škola, Educa, Zagreb, 2000., str. 182

udruženje nastavnika, roditelja i učenika; skupni ili/i pojedinačni sastanci nastavnika, razrednika, ravnatelja i drugih stručnjaka iz škole i roditelja; udruženja roditelja kao osnivača škole.»⁴

Najčešći modeli komunikacije roditelja i škole u našim školama su: individualne informacije i roditeljski sastanci. Općenito, sve modele komunikacije roditelja i škole možemo podijeliti u dvije osnovne skupine:

1. Individualni modeli suradnje

Model suradnje u kojem postoji neposredna ili posredna komunikacija roditelja i nastavnika, ali samo jednog učenika. Individualnim razgovorom s roditeljem nastavnik dobiva uvid u uvjete života i rada učenika u obitelji, što mu pomaže u odgojnom radu s njim u školi. Istovremeno nastavnik upoznaje stavove i mišljenja roditelja, a individualni kontakt omogućava stvaranje prisnijeg odnosa. S druge strane, individualnim razgovorom s nastavnikom roditelj dobiva niz saznanja o svom djetetu, o njegovim rezultatima, napredovanju, ponašanju, mogućnostima itd. Prednost individualnih informacija je u neposrednosti kontakta koji omogućava bolju komunikaciju i rješavanje eventualnih poteškoća, ali je nedostatak u vremenskoj neekonomičnosti (dugo trajanje, treba puno vremena za svakog roditelja).

U odnosu na mjesto komunikacije roditelja i nastavnika individualno informiranje može se ostvariti u: školi, roditeljskom domu i pismenim putem. Najčešće se ostvaruje u školi u točno određeni dan i vrijeme za informacije, rjeđe pismeno, a najrjeđe posjetom roditeljskog doma. Iako posjet roditeljskom domu ima niz prednosti zbog nedostatka sigurnosti i osposobljenosti nastavnika rijetko se koristi.

2. Skupni modeli suradnje

1. Skupno informiranje je takav model kada su istovremeno prisutni roditelji grupe učenika, cijelog razrednog odjela ili čitave škole. Prednosti ovog modela su u ekonomičnosti i međusobnom upoznavanju roditelja i razmjeni iskustava. Nedostatak ovog modela je u tome što se istovremeno kontaktira s velikim brojem roditelja različitih osobnosti, mogućnosti, potreba i što roditelji najčešće ostaju pasivni slušaoci.

2. Grupni razgovori s roditeljima ostvaruju se kada postoje slični problemi ili teme koji povezuju roditelje. Mogu se ostvariti u različitim oblicima: na nivou cijele škole, razrednog odjela, smjena rada, programa, iskazanog interesa od strane roditelja, učenika ili škole. Grupni razgovori s roditeljima imaju informativnu i savjetodavnu ulogu. Na njima se

⁴ Vrcelj, Sofija: Školska pedagogija, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2000., str. 67

razgovara o konkretnom problemu, izmjenjuju se iskustva, roditelji su puno aktivniji jer ih je manje u skupini.

3. Roditeljski sastanci su jedan od oblika suradnje između roditelja i škole u skupnom modelu suradnje. Najčešće se održavaju posebno za svaki razredni odjel, iako se u praksi koriste i zajednički roditeljski sastanci kada se radi o temi koja je zajednička za više razrednih odjela. Da bi roditeljski sastanci bili efikasni potrebno ih je dobro pripremiti i to s obzirom na: vremensku dimenziju, sadržaj – temu, metode i sredstva, prostor, zaključke.

U školama se održavaju i drugi modeli suradnje roditelja i nastavnika kao što su: škole za roditelje; savjetovališta za roditelje; priredbe, panel diskusije; posjete drugim ustanovama; dani škole; dani otvorenih vrata; roditeljski kutak; pomoć roditelj – roditelju; zajedničke aktivnosti grupe roditelja; zajedničke aktivnosti roditelja, nastavnika i učenika (izleti); participiranje roditelja u programima škole; volonterski rad roditelja; roditelj voditelj radionica za roditelje i učenike; participiranje roditelja u nekim školskim programima; proslave i obilježavanje praznika i blagdana; uređenje škole i okoliša; izložbe radova, učenika, roditelja, nastavnika; prezentacije radova itd.

4. Model suradnje roditelja i škole u Gimnaziji i strukovnoj školi Jurja Dobrile Pazin

Razvoju dobre suradnje i partnerskih odnosa roditelja i škole posvećuje se posebna pažnja i sustavno se na tome radi dugi niz godina. Suradnja s roditeljima jedan je od aspekata rada u sklopu krovnog projekta škole pod nazivom: *Naš put prema kvalitetnoj školi*, koji provodimo unatrag jedanaest godina. Cilj projekta je kvaliteta školskoga rada, a njegovi neposredni zadaci na nivou škole su: razgovor o kvaliteti (učenici, nastavnici i ostali djelatnici škole); rad na eliminiranju prisile u školi; rad na samoprocjeni; suradnja s ostalim školama koje idu putem kvalitetne škole; prezentacija rada; uključivanje u Konzorcij kvalitetnih škola.

Od brojnih aktivnosti koje smo u proteklom periodu provodili, a usmjerene na realizaciju navedenog cilja i postavljenih zadataka, pobliže ću se zadržati na suradnji s roditeljima. Na nivou škole postoji plan suradnje s roditeljima koji je prikazan na slici 1. Model obuhvaća različite aspekte suradnje: edukaciju, savjetodavni rad, informiranje i uključenost u razne aktivnosti iz života i rada škole. Kompletan rad planira i njime koordinira *Tim razrednika škole*, koji sačinjavaju voditelji razrednika za svaku generaciju, u suradnji sa stručno-razvojnom službom. Na početku školske godine na radnim dogovorima postavljaju se osnovne smjernice rada, koje predstavljaju okosnicu za izradu planova rada s roditeljima

svakog razrednika. Tijekom školske godine voditelji razrednika okupe svoje timove (razrednike svoje generacije) nekoliko puta radi dogovora o realizaciji različitih aktivnosti.

Slika 1. Model suradnje roditelja i škole u Gimnaziji i strukovnoj školi Jurja Dobrile Pazin

Tim razrednika škole kojim koordinira stručni suradnik, sastaje se tri do četiri puta godišnje: radi planiranja, uvida u rad i realizaciju dogovorenih aktivnosti, te vrednovanja rada.

1. Edukacija roditelja

Na nivou škole, osim ostalih tema, provodi se sustavna edukacija roditelja iz područja Teorije izbora. Teme su razrađene po razredima: za prvi razred u sklopu teme *Školskog uspjeha i Ovisnosti* obrađuju se svijet kvalitete i potrebe; u drugom razredu u sklopu teme

Kvalitetan odnos djetete – roditelj obrađuju se vrijednosti; u trećem razredu u sklopu teme *Ponašanja* obrađuju se virusna i antivirusna ponašanja; dok se u četvrtom razredu u sklopu teme *Kamo dalje?* zajedno s roditeljima obrađuje svijet želja.

Navedene teme realiziraju se s roditeljima na roditeljskim sastancima i njihovom djecom (našim učenicima) na razrednim zajednicama. Vrijeme realizacije je planirano tako da se najprije tema realizira s učenicima, a neposredno nakon toga s njihovim roditeljima. U pripremi, koordinaciji i realizaciji teme usko surađuju razrednik i pedagog. U načinu rada prevladava metoda «uključiti me», s raznim oblicima rada kao što su: timski rad, rad u paru, grupi ili individualni rad, radionica, diskusija itd. Specifičnost takvog načina rada sastoji se u tome da iskustva koje razrednik i pedagog imaju u radu s učenicima na navedene teme prenose roditeljima, što se pokazalo veoma korisnim i za roditelje i za učenike. Neke se teme, ukoliko roditelji i učenici određenog razrednog odjela pristanu na to, realiziraju na zajedničkom sastanku roditelja i učenika. Takav se način rada, također, pokazao vrlo efikasnim u smislu zbližavanja i boljem međusobnom upoznavanju roditelja i vlastite djece, te međusobnom upoznavanju roditelja i djece određenog razrednog odjela.

U radu s roditeljima koristimo razne materijale kojima nastojimo sve roditelje uključiti u zajednički rad. Materijale kao što su radni listići, upitnici, ankete, skale sudova izrađujemo sami i iz godine u godinu poboljšavamo koristeći sugestije roditelja i osobna iskustva.

2. Savjetodavni rad

Savjetodavnom radu s roditeljima pridaje se poseban značaj jer je to roditeljima jako važno. Radi se uglavnom o individualnim razgovorima u sklopu informacija za roditelje koji svaki razrednik ima dva sata tjedno. Ono na čemu posebno u školi radimo je usmjeravanje i poticanje roditelja na suradnju s nastavnikom konkretnog nastavnog predmeta. U tu svrhu svaki nastavnik škole ima određeno vrijeme i mjesto, te stoji na raspolaganju roditeljima i učenicima za sve vidove savjetodavnoga rada. Česta je praksa da se istovremeno u savjetodavni rad osim roditelja uključi i dijete, što nam se pokazalo efikasnije od odvojenih pojedinačnih razgovora posebno s roditeljem i posebno s učenikom. Naravno, postoje situacije kad je odvojen razgovor neophodan i u tim se situacijama tako i radi. Osim razrednika i predmetnih nastavnika savjetodavnim se radom posebno bavi pedagogica škole koja radi s roditeljima djece s raznim vidovima poteškoća ili dilema. U savjetodavnom radu koristimo realitetnu terapiju budući da su gotovo svi nastavnici prošli edukaciju iz Teorije izbora u školi, a neki od njih i edukaciju iz realitetne terapije.

3. Informiranje

Informiranje je sljedeći važan aspekt suradnje roditelja i škole. Odnosi se na sve informacije koje su od važnosti za roditelje, a vezane su za napredovanje njihove djece i efikasno funkcioniranje škole. Na individualnoj razini vezano za napredovanje pojedinog djeteta roditelji se informiraju usmeno, pismeno, telefonom, SMS-om. Na nivou škole, vezano za informacije koje su važne za sve roditelje, a tiču se efikasnog funkcioniranja škole organiziramo *zajedničke roditeljske sastanke* po generacijama, programima ili sastanke roditelja cijele škole. Na početku školske godine na zajedničkim roditeljskim sastancima po generacijama informiramo roditelje o uspjehu u protekloj godini, izostancima, rezultatima na natjecanjima, pohvalama, nagradama, rezultatima na nacionalnim ispitima, poteškoćama, ulaganjima u opremanje škole, projektima, rezultatima istraživanja u školi itd. Na zajedničkim sastancima po programima informiramo roditelje o maturi, završnom ispitu, profesionalnim interesima njihove djece... Na kraju nastavne godine u sklopu aktivnosti koju smo nazvali *Dnevnik naših uspjeha* prezentiramo za roditelje i lokalnu zajednicu rad kroz proteklu školsku godinu.

4. Uključivanje u razne aktivnosti života i rada škole

Osim navedenih područja roditelji su uključeni i u razne druge aktivnosti u školi kao što su: donacije u opremanju škole, vođenje radionica u sklopu eko-dana, izlaganja za učenike škole na temu ovisnosti, kao sponzori i sudionici u organizaciji maturalne zabave i maturalnog izleta, sudjeluju na promociji maturanata itd. Osim navedenog roditelji preko svojih predstavnika sudjeluju i u radu Vijeća roditelja i Školskom odboru škole gdje se rješavaju pitanja važna za kvalitetno funkcioniranje škole. Da to nije samo puka formalnost pokazat ću na dva primjera gdje su roditelji sudjelovali u kreiranju i vrednovanju važnih aktivnosti školskoga rada.

4.1. Sudjelovanje roditelja u kreiranju vizije škole

U svakoj je ustanovi važno da svi ljudi koji rade zajedno imaju snažno razvijen osjećaj zajedničkog cilja. Zajednička vizija je slika onoga što skupina zajedno želi postati. Ona izražava naše vrijednosti i način kako ćemo ih ostvariti. Vizija koja je doista zajednička ne nastaje brzo, ona raste kao proizvod interakcije pojedinačnih vizija. Iskustvo pokazuje da je za zajedničku viziju potreban stalni razgovor u kojem pojedinci ne iznose samo svoje snove, nego znaju slušati i snove drugih ljudi. U školi su u procesu stvaranja zajedničke vizije koji je intenzivno trajao dvije godine, a traje i dalje dograđujući je i usavršavajući, bili uključeni svi njeni subjekti — učenici, nastavnici i roditelji.

U čemu se sastojala uključenost roditelja?

Radeći u timovima roditelji su na sastanku Vijeća roditelja (predstavnicima svih razrednih odjela) najprije trebali raspraviti i odgovoriti u 5 točaka **što im je važno — koje su vrijednosti apsolutno presudne za školu kakvu oni žele**. Roditelji su navodili sljedeće važnosti: uspješna djeca; kvaliteta učenja; međusobno uvažavanje; dobri odnosi učenik — nastavnik — roditelj; stalna suradnja s roditeljima; međusobno povjerenje; kvalitetan rad; pravednost; sigurnost djece; kvaliteta nastavnika; konstantna edukacija nastavnika; naučiti djecu pravim vrijednostima; cijeliti imovinu i ljude; da kroz školovanje ti mladi ljudi postanu ljudi koji vjeruju u sebe i svoje sposobnosti; dobar odgoj; informatička opremljenost; disciplina; bolja primanja profesora; oglas u predvorju; sportske aktivnosti; red i rad; tradicija; komforan i kvalitetan radni prostor i autoritet.

Nakon toga slijedio je rad u kojem su trebali definirati **kakvu školu žele za svoju djecu**. Roditelji žele školu: dobrog učenja i ponašanja; reprezentativnu; zrelu školu — spremnu na reformu i ulazak u Europu; školu dobrih rezultata; zadovoljnih učenika i nastavnika; kvalitetnu školu; sigurnu školu bez alkohola i droge; školu u kojoj će učenici dobiti znanje za daljnje školovanje; u kojoj će naša djeca naučiti životne vrijednosti; razviti maksimalno svoje sposobnosti; veselu; uzornu; poučnu, s dobrim temeljnim znanjem; školu za sjećanje; odgovornu; otvorenu za učenike i roditelje; kvalitetnog rada profesora; urednu; s puno raznovrsnih aktivnosti kojima će okupirati učenike; uspješnu; priznatu; pravednu; eko školu; istih mjerila za sve učenike; manje-više već ovakvu kakva je sad; ugodnu za sve učenike; odličnu; respektabilnu; kreativnu; modernu; naprednu; tehnički dobro opremljenu; stručnu — pedagoški i znanstveno zasnovanu; «strogu» — da se zna red; zanimljivu i neopterećenu.

Sljedeći je njihov zadatak bio da odgovore na pitanje **što žele vidjeti i čuti u našoj školi i o našoj školi, te što su spremni učiniti da se to što žele vidjeti i čuti i ostvari**.

Roditelji žele **vidjeti**: radni dan prosvjetnog djelatnika; urednost i čistoću; rad i disciplinu; zadovoljnu djecu u svakom momentu; druženje; zajedništvo; kvalitetu; sigurnost; zadovoljne profesore i sve zaposlenike; vesela i nasmijana lica učenika i učitelja; lijep okoliš; da djeca ponekad mogu pogledati kakav kazališni komad i sl.; sretne učenike i profesore; vesela lica sretna što se tu nalaze i imaju mogućnost učiti u tako dobroj školi; učeničke radove po zidovima i dobre rezultate naše djece.

Roditelji žele **čuti**: o dobrim rezultatima učenika i zadovoljstvo profesora; o proširenju nastavnih programa u smislu otvaranja novih odjeljenja; da je najbolja; da učenici i nastavnici surađuju i da su zadovoljni; smijeh i sreću prožetu učenjem; da je dobra kvalitetna škola sa

puno edukativnih programa; o puno uspjeha na svim poljima; da bude priznata i u drugim državama; pozitivne stvari; da se dobro radi; da učenici imaju prijateljski odnos s profesorima; ono što čuju do sada je pohvalno pa je sugestija da se tako nastavi dalje; veselje; ugodnu glazbu; lijepu riječ; pohvale sa svih strana, ali i o problemima javno raspravljati; sve najbolje; natpise u novinama o akcijama i projektima.

Roditelji su **spremni učiniti da se to što žele vidjeti i čuti i ostvari** sljedeće: uključiti se u sve aktivnosti u koje u školi smatraju da se roditelji mogu uključiti; spremni su na svaki oblik suradnje kako s roditeljima tako i s ostalim poslovnim subjektima; surađivati s upravom škole i učenicima kako bi se proveli novi projekti, poboljšalo sadašnje stanje, uvele novine koje bi pridonijele što boljem savladavanju gradiva i boljem uspjehu; pomoći, ako treba u realizaciji planiranih projekata; sve što je u njihovoj mogućnosti – motivirati djecu, dati podršku; upućivati svoju djecu da sudjeluju u radu škole; biti primjer, ako treba osobno pomoći volonterski i maksimalno surađivati. Roditelji predlažu da se da roditeljima mogućnost da pomognu u svim pitanjima škole.

Nakon toga uslijedio je rad na materijalu pod nazivom Prijedlog misije i vizije škole na kojem su prethodno radili učenici i nastavnici. Roditelji su trebali razgovarati o pojmovima (kvaliteta u školi i uspjeh u školi) koji čine sintagmu **misije škole: *Kvalitetom do uspjeha***, zatim na pojmovima (prijateljstvo, suradnja, kreativnost i kompetencija u školi) koji čine prijedlog **mota škole: *prijateljstvo – suradnja – kreativnost – kompetencija***.

Posljednji zadatak u radu roditelja bio je da odgovore na pitanje: **Jesu li spremni prihvatiti materijal o Misiji škole kao svoj?** Odgovori roditelja bili su DA u svim timovima uz obrazloženje: svakako, nadamo se ostvarenju misije još u toku školovanja naše djece; to mora doprinijeti kvaliteti škole, jer ako se uključi veliki broj ljudi – uz kvalitetno vođenje – može nam biti samo bolje; da u okviru naših mogućnosti; da jer treba imati svoj cilj; uvijek postoji nešto novo, bolje i tome treba težiti.

U procesu stvaranja Misije i vizije škole i u njenoj realizaciji sudjelovali su i sudjeluju svi subjekti škole - učenici, roditelji i nastavnici. Svake je godine osvježavamo, razmatramo i određujemo plan aktivnosti za njezino ostvarenje.

4.2. Sudjelovanje roditelja u procesu samovrednovanja škole

Važnost i značaj kvalitete školskoga rada je ogromna. Za nju su zainteresirani učenici, roditelji i nastavnici, kao neposredni subjekti školskoga rada, ali i razni drugi pojedinci i institucije, kao i društvo u cjelini. Zato je važno praćenje kvalitete odgojno-obrazovnog rada koje se provodi razvijenim sustavom procedura i instrumenata poznatim pod nazivom Sustav za osiguranje kvalitete. Sustavom za osiguranje kvalitete srednjoškolskog obrazovanja

rukovodi Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja Hrvatske. Sastoji se od vanjskog vrednovanja koje se provodi nacionalnim ispitima i državnom maturom i unutarnjeg vrednovanja koje se temelji na samovrednovanju same srednjoškolske ustanove.

Dok je vanjsko vrednovanje usmjereno na unapređivanje kvalitete škola na način da škole na osnovi valjanih, pouzdanih i objektivnih podataka uspoređuju svoje funkcioniranje s drugim školama, samovrednovanje ima isključivo razvojnu funkciju. Samovrednovanje je provjeren način kojim se postiže unapređivanje kvalitete škole iznutra na nivou razreda i pojedine škole.

Polazeći od pozitivnih europskih iskustava razvijen je hrvatski projekt «Samovrednovanje u funkciji unapređivanja kvalitete u odgoju i obrazovanju Hrvatske». Projekt polazi od teze da škola koju čine učenici, nastavnici i roditelji, mora i može najbolje odgovoriti na tri ključna pitanja: kakva smo škola, kako to znamo i što možemo činiti da budemo još bolji.

U školi u kojoj ja radim, kao uostalom i u ostalim školama u Hrvatskoj, provedeni su u svibnju 2006. godine nacionalni ispiti s učenicima 1. razreda gimnazije iz tri ključna predmeta hrvatskog jezika, matematike i stranog jezika. Generalni rezultati naših učenika, a radilo se o tri razreda opće gimnazije s ukupno 90 učenika, bili su izvanredno dobri. Od svih škola u državi naši su učenici postigli najbolje rezultate iz matematike, po rezultatima iz hrvatskog jezika bili smo među prvih 10 škola i u prvih 20 škola iz stranog jezika. Prošle godine rezultati naših učenika su iz svih predmeta iznad prosjeka hrvatske, a iz matematike su izuzetno dobri.

Rezultati dobiveni vanjskim vrednovanjem poslužili su nam kao osnova za samovrednovanje rada škole koje smo započeli u rujnu 2006. godine. Prema dogovorenom planu aktivnosti u procesu samovrednovanja škole sudjelovali su i roditelji preko svojih predstavnika u Vijeću roditelja škole. Radili su u plenumu, individualno i u timovima.

Roditelji su najprije plenarno upoznati s razlozima za provođenje SWOT - analize – analize stanja i razvojnih mogućnosti škole, njezinim značenjem za razvoj škole i ciljem, tj. što želimo njome postići.

Slijedio je individualni rad tijekom kojeg su roditelji trebali u Tablicu individualne SWOT analize navesti nekoliko stvari koje su po njihovom mišljenju bitne za kvalitetno funkcioniranje škole, a odnose se na sljedeće:

1. dobre strane naše škole, odnosno zbog čega je dobro biti roditelj učenika ove škole – prednosti,
2. loše strane naše škole, odnosno što bi trebalo promijeniti u radu škole – slabosti,

3. prijedloge kojima bi rad u školi bio još bolji — neiskorištene mogućnosti,
4. realne poteškoće koje sprječavaju optimalni razvoj škole – opasnosti.

Nakon toga roditelji su radili u timovima, a trebali su u svom timu razmijeniti individualna iskustva, upisati u novu tablicu ideje koje su se javljale tijekom rasprave, integrirati ideje i popuniti zajedničku Tablicu grupne SWOT - analize.

Zatim je uslijedio rad u plenumu gdje je svaki tim preko svog glasnogovornika izložio svoje zaključke.

Roditelji su zatim dobili Tablicu definiranja prioriteta razvojnih ciljeva. U svom su timu na temelju prethodne analize trebali definirati tri prioriteta razvojna cilja škole u ovoj školskoj godini.

I na kraju, svaki je tim u plenumu izložio svoja tri prioriteta razvojna cilja škole, nakon čega je uslijedila rasprava i zajednički zaključci.

Prednosti (Strengths)	Nedostatci, slabosti (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> * Kvalitetan rad * Učenje «Na naš način» * U školi je svaki učenik važan * Dobra suradnja roditelja i profesora * Daje cjelovit odgoj i obrazovanje, stvara pretpostavke daljnjeg školovanja za lakši upis na željeni fakultet * Biti roditelj ove škole je za nas čast * U školi treba i dalje njegovati dobre odnose između đaka međusobno i poštovanje prema profesorima * Kvalitetna nastava * Dobar odnos učenik – profesor * Zadovoljni učenici * Odlični rezultati učenika * Natjecateljski «zdrav» duh škole * Škola ima ugodnu atmosferu * Uredna, uređena škola i okoliš * Dobar imidž škole u gradu i javnosti * Dobro uključivanje učenika i roditelja u planiranje * Kvalitetni projekti izvannastavnih aktivnosti * Dobri prostorni uvjeti * Odličan razvojni stručni tim * Velika disciplina * Zadovoljavajuća higijena * Uređene učionice 	<ul style="list-style-type: none"> * Trebale bi biti odvojene gimnazije i strukovne škole * Preveliki razredi * Smanjiti broj učenika * Nedostatak dvorane za bavljenje sportskim aktivnostima * Nema kantine s mogućnošću korištenja toplog obroka * Nema garderobe s ormarima * Nema prostora za zabavu i druženje * Još bolja komunikacija s djecom * Puno nepotrebnog štrebanja za ocjenu * Rad u dvije smjene
Mogućnosti (Opportunities)	Opasnosti (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> * Poticati povučene učenike * Više aktivnosti u nastavi i slobodnim aktivnostima * Zaposlitii psihologa u stručni tim * Uključiti aktivnije učenike u odvijanje nastave iz predmeta za koje imaju izražene posebne sklonosti i nadarenosti 	<ul style="list-style-type: none"> * Udaljenost dvorane * Opasnost u prometu * Opasnost od raznih ovisnosti * Nedostatak optimalnih financijskih mogućnosti * Nedostatak slobodnog vremena profesora i učenika

<ul style="list-style-type: none"> * Sportska dvorana * Kantina * Garderobni ormari * Individualni pristup * Instrukcije u školi * Još kvalitetnije uređenje kabineta * Više praktičnog dijela u nastavi * Veći angažman roditelja * Veći angažman učenika 	<ul style="list-style-type: none"> * Prevelik obim gradiva
---	---

Tabela 1. Rezultati SWOT-analize – analiza stanja i razvojnih mogućnosti škole – roditelji

Tri prioriteta razvojna cilja za ovu školsku godinu prema mišljenju roditelja su: izgradnja sportske dvorane, zapošljavanje stručnog suradnika psihologa, organizacija instrukcija (bolji učenici, dodatna nastava, rad u razredu) da se školsko gradivo ne uči izvan škole i upoznavanje sa svijetom rada (posjete poduzećima, ustanovama ...).

Rezultati SWOT-analize roditelja korišteni su u definiranju razvojnog plana škole u čijoj izradi su sudjelovali zajedno s rezultatima SWOT-analiza učenika i nastavnika.

4.3. Sudjelovanje roditelja u procesu vrednovanja škole – rezultati istraživanja

Promišljajući kako postići kvalitetniju suradnju roditelja i škole provedeno je istraživanje kojim smo željeli ispitati kakva je roditeljska percepcija škole i suradnje sa školom, kakva je kvaliteta međusobne komunikacije i što se može učiniti da ta suradnja postane još bolja. U istraživanju su bili obuhvaćeni roditelji učenika drugog, trećeg i četvrtog razreda, njih 309 ili 56% od ukupnog broja. Roditelji su ispunjavali skalu sudova koja se sastojala od 20 tvrdnji, a oni su trebali izabrati jedan od pet stupnjeva slaganja ili neslaganja s navedenim tvrdnjama.

Kakva je roditeljska percepcija škole – što o tome kažu roditelji?

R.br.	Tvrdnja	1	2	3	4	5	S.V.
1.	Moje se dijete dobro osjeća u ovoj školi.	3	4	23	127	140	4,33
2.	Moje dijete dobro napreduje u školi.	3	9	40	167	90	4,07
3.	Djelatnici škole uvažavaju i poštuju učenike.	2	4	26	149	126	4,28
4.	Odnosi između učenika i nastavnika su dobri.	3	2	30	162	111	4,22
5.	Nastava je kvalitetna.	2	0	33	145	128	4,29
6.	Ocjenjivanje učenika je pravedno i dobro razrađeno.	2	9	63	165	67	3,93
7.	Roditelji sudjeluju u donošenju odluka važnih za život i rad škole.	4	19	105	117	61	3,69
8.	Kao roditelj dobro sam informiran o ponašanju i napredovanju svoga djeteta.	1	0	16	86	205	4,60

9.	Kod poteškoća u učenju i ponašanju moga djeteta od škole dobivam pravovremene i jasne upute kako mu mogu pomoći.	1	6	22	112	163	4,41
10.	U školi mogu slobodno postavljati pitanja i iznositi probleme.	1	1	15	100	189	4,55
11.	Osoblje škole uvažava moje mišljenje o pitanjima bitnim za školu.	2	4	47	120	129	4,23
12.	Suradnja roditelja i škole izuzetno je važna za uspjeh djeteta u školi.	1	0	11	47	249	4,76
13.	Dolazak roditelja na roditeljske sastanke i informacije izuzetno je važan za napredovanje učenika.	2	0	8	53	245	4,75
14.	U ovoj školi roditeljski sastanci su redoviti i dobro organizirani.	1	0	3	66	238	4,75
15.	Komunikacija između razrednika moga djeteta i mene je kvalitetna.	0	2	4	59	241	4,76
16.	U školi postoji dobra suradnja između roditelja i nastavnika.	4	0	16	109	178	4,49
17.	Razrednik me doživljava kao partnera i uvijek je spreman saslušati i uvažiti moje mišljenje.	1	0	8	50	248	4,77
18.	Mogu otvoreno razgovarati s razrednikom o svim problemima vezanim uz moje dijete.	1	0	3	47	257	4,81
19.	Kao roditelju dostupne su mi informacije o svim aktivnostima škole.	2	1	25	117	160	4,42
20.	Uključen sam u različite aktivnosti škole.	41	25	110	74	46	3,20

Tabela 2. Roditeljska percepcija škole i suradnje škole i roditelja

Brojevi na skali znače sljedeće: 1 — uopće se ne slažem; 2 — uglavnom se ne slažem; 3 — nisam siguran; 4 — uglavnom se slažem i 5 — u potpunosti se slažem

a) Tvrdnje koje se odnose na dijete i kvalitetu rada škole

Roditelji u velikom postotku odgovaraju da se njihovo dijete dobro osjeća i dobro napreduje u školi. Njih preko 83% odgovara da se u potpunosti ili uglavnom slaže s tom tvrdnjom. S tvrdnjom da djelatnici škole uvažavaju i poštuju učenike u potpunosti i uglavnom se slaže 89% roditelja, a s tvrdnjom da su odnosi između učenika i nastavnika dobri 88% roditelja. S tvrdnjom da je nastava kvalitetna slaže se u potpunosti i uglavnom 89% roditelja. Nešto se manji postotak roditelja, njih 75% u potpunosti i uglavnom slaže s tvrdnjom da je ocjenjivanje učenika pravedno i dobro razrađeno. Vezano na tvrdnju da u školi postoji dobra suradnja između roditelja i nastavnika, 93% roditelja se u potpunosti i uglavnom slaže s tom tvrdnjom.

b) Tvrdnje koje se odnose na sudjelovanje roditelja u radu škole

Gotovo svi ispitanici roditelji slažu se u potpunosti ili uglavnom s tvrdnjom da su u ovoj školi roditeljski sastanci redoviti i dobro organizirani (99%). Nadalje, roditelji se u velikom

postotku izjašnjavaju da u školi mogu slobodno postavljati pitanja i iznositi probleme (94%), te da osoblje škole uvažava njihovo mišljenje o pitanjima bitnim za školu (81%). Međutim tvrdnjom da roditelji sudjeluju u donošenju odluka važnih za život i rad škole, slaže se u potpunosti i uglavnom nešto manji postotak roditelja (58%), a manji je i postotak roditelja uključenih u različite aktivnosti škole (39%).

c) Tvrdnje koje se odnose na stavove roditelja prema suradnji roditelja i škole

Roditelji pridaju izuzetnu važnost suradnji sa školom kao bitnoj odrednici uspjeha njihova djeteta, njih 96% se u potpunosti i uglavnom slaže s tom tvrdnjom. Isto tako, njih 97% slaže se u potpunosti i uglavnom s tvrdnjom da je dolazak roditelja na roditeljske sastanke i informacije izuzetno važan za napredovanje učenika.

d) Tvrdnje koje se odnose na informiranost roditelja o radu škole

Roditelji su dobro informirani o napredovanju i ponašanju svog djeteta i radu škole. Njih 90% slaže se u potpunosti i uglavnom s tvrdnjom da su im dostupne informacije o svim aktivnostima škole, a njih 94% da su dobro informirani o ponašanju i napredovanju svoga djeteta.

e) Tvrdnje koje se odnose na komunikaciju roditelja i razrednika

Postojeću komunikaciju s razrednikom svog djeteta najveći broj roditelja procjenjuje kvalitetnom (97%), roditelji potvrđuju da ih razrednik redovito informira o postignućima i napretku njihova djeteta (89%), da ih doživljava kao partnere i da ih je uvijek spreman saslušati (97%), da s njim mogu otvoreno razgovarati o svim problemima vezanima uz dijete (99%) i da pritom uvažavaju njihovo mišljenje.

Možemo zaključiti da su roditelji zadovoljni postojećom suradnjom sa školom, ali da se kod većine roditelja ta suradnja svodi na uobičajen ritam odlazaka na informacije i roditeljske sastanke. Manji je broj roditelja koji doprinosi različitim školskim aktivnostima i povezivanju škole s lokalnom zajednicom u kojoj djeluje.

Zaključak

Na osnovi informacija do kojih dolazimo kontinuirano vrednujući (roditelji) i samovrednujući vlastiti rad, u školi se na početku svake školske godine izrađuje plan aktivnosti usmjeren na uspostavu partnerstva, odnosno dobre suradnje s roditeljima. Plan aktivnosti s roditeljima obuhvaća sljedeće elemente:

1. Aktivnosti kojima podupiremo aktivno uključivanje roditelja u proces obrazovanja njihove djece. Nudimo različite načine njihova sudjelovanja, ovisno o njihovim interesima, željama i kompetencijama.

2. Poticanje razmjene iskustava između roditelja u okviru roditeljskih sastanaka, putem različitih kooperativnih oblika rada s roditeljima.

3. Pronalaženje načina za uključivanje roditelja u proces donošenja odluka važnih za život i rad škole, a time i za napredovanje njihove djece.

4. Organizacija edukacije prvenstveno za razrednike, a potom i za ostale djelatnike škole u smjeru poticanja i razvoja partnerstva s roditeljima.

Što dalje? Što u školi još možemo činiti na razvoju bolje suradnje roditelja i škole? Kontinuirano raditi na stvaranju što kvalitetnijih međusobnih odnosa i pronalaziti nove mogućnosti za uključenost roditelja u život i rad škole, polazeći pritom od postavke: «Suradnja je proces kojim se među ljudima stvara novo zajedničko polazište. Sličnije je stjecištu. Stjecište nastaje kada dva tijela, primjerice dvije rijeke, teku zajedno. Ni jedno ne preuzima ni ne svladava drugo. Svako svoju bit unosi u cjelinu. Suradnjom se, dakle, nastoje stvoriti preduvjeti za zajedničko stjecište, a ne za sukob. Suradnja je umijeće pregovaranja iz kojeg obje strane izlaze kao pobjednici, jer svaka od njih, stvaranjem nove opcije, dobiva ono što joj je potrebno.»⁵

Literatura:

1. Glasser, W.: Svaki učenik može uspjeti, Alinea, Zagreb, 2001.
2. Gossen, Diane i Anderson, Judy: Stvaranje uvjeta za kvalitetne škole, Alinea, Zagreb, 1996.
3. Marušić, Iris: Škola otvorena roditeljima – rezultati istraživanja, Dijete, škola, obitelj, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb, 2007.
4. Rosić, Vladimir: Obiteljska pedagogija, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 1998.
5. Rosić, Vladimir, Zloković, Jasminka: Modeli suradnje obitelji i škole, Pedagoška biblioteka, «Tempo» d.o.o., Đakovo, 2003.
6. Stoll, Louise i Fink, Dean: Mijenjajmo naše škole – kako unaprijediti djelotvornost i kvalitetu škola, Educa, Zagreb, 2000.
7. Vrcelj, Sofija: Školska pedagogija, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2000.
8. Dijete, škola, obitelj – Časopis za odgoj i obrazovanje djece osnovnoškolske dobi namijenjen stručnjacima i roditeljima, broj 20, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb, 2007.
9. <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/novosti/default.asp?sid=134&tid=138>

⁵ Gossen, Diane i Anderson, Judy: Stvaranje uvjeta za kvalitetne škole, Alinea, Zagreb, 1996., str. 131

10. <http://www.udrugaroditeljakpk.hr/vijest.asp?id=265>